

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Sk 9, 1 – 9

Text: 1 S 3, 1 – 10 *Mládenec Samuel vykonával službu Hospodinovu pod dohledem Élího. V těch dnech bylo Hospodinovo slovo vzácné, prorocké vidění nebylo časté. Jednoho dne ležel Élí na svém místě. Oči mu začaly pohasínat, takže neviděl. Boží kaban ještě nezhasl a Samuel ležel v Hospodinově chrámě, kde byla Boží schránka. Hospodin zavolal na Samuela. On odpověděl: "Tu jsem." Běžel k Élímu a řekl: "Tu jsem, volal jsi mě." On však řekl: "Nevolal jsem, lehni si zase." Šel si tedy lehnout. Ale Hospodin zavolal Samuela znovu. Samuel vstal, šel k Élímu a řekl: "Tu jsem, volal jsi mě." On však řekl: "Nevolal jsem, můj synu, lehni si zase." Samuel ještě Hospodina neznal a Hospodinovo slovo mu ještě nebylo zjeveno. A znovu, potřetí, zavolal Hospodin Samuela. On vstal, šel k Élímu a řekl: "Tu jsem, volal jsi mě." Tu Élí pochopil, že mládence volá Hospodin. I řekl Élí Samuelovi: "Jdi si lehnout; jestliže tě zavolá, řekneš: Mluv, Hospodine, tvůj služebník slyší." Samuel si tedy šel lehnout na své místo. A Hospodin přišel, stanul a zavolal jako předtím: "Samueli, Samueli!" Samuel odpověděl: "Mluv, tvůj služebník slyší."*

V těchto adventních dnech se zamýšlíme nad různými aspekty Božího přícházení. Křesťanská církev se přitom už po dva tisíce let nachází mezi dvěma klíčovými mezníky Božího příchodu k člověku: mezi Kristovým narozením a jeho druhým příchodem. Nicméně i v tomto mezidobí Bůh v Kristu mezi nás přichází a my musíme hledat jak, jakým způsobem se s ním v životě potkat a jak s ním být ve vztahu. Podobně lidé objevovali různé podoby setkání s Bohem už v dávné minulosti. I před Kristovým narozením se Bůh dával lidem zvláštním způsobem poznat. V Bibli čteme: „Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil Bůh k otcům ústy proroků; v tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu.“ Ale ani v té pradávnejší minulosti to neměli lidé o nic jednodušší než my dnes, spíše naopak. Sice se nám zdá, že tenkrát hrálo náboženství mnohem výraznější roli, ale možná právě proto bylo tehdy tím více těžší se setkat s opravdovým Bohem. Četli jsme, že v době kněze Élího bylo Hospodinovo slovo velmi vzácné. Vlastně to byla doba duchovně velmi chudá, úpadková až téměř dekadentní. Církevní představitelé, mohu-li to tak nazvat, žili velmi pohoršlivým způsobem života, a náboženství bylo díky nim ve veliké nevážnosti. Čteme to v kapitole, která dnešnímu textu předchází: „Synové Élího byli ničemníci, neznali se k Hospodinu.“ Z přinášených obětí si libovolně brali maso pro svou potřebu, takže i lidé kvůli nim znevažovali Hospodinovy obětní dary.“ Knězi Élímu se tenkrát dostalo varování od jakéhosi muže Božího. Přesto Élí proti pohoršlivému jednání svých synů nijak nezakročil. Hospodinova výtku vůči knězi Élímu byla jasná: „Ctil jsi své syny více než mne.“ Boží nárok je tedy zřejmý: Hospodinovo právo má vyšší platnost než všechna práva dětí i rodičů dohromady. Zdá se, že kněz Élí zvolil v otázce náboženské výchovy hodně liberální přístup. Výsledkem byla nevěrohodnost kněžského úřadu a zplanění celého náboženského kultu. Koneckonců, i křesťanství bylo v dějinách často jen záležitostí jakéhosi společenského folklóru a vlastně bylo plné nic neříkajícího balastu. Za podobné situace začíná v Hospodinově svatyni sloužit mládeneček Samuel.

Celá atmosféra doby je ve vyprávění dokreslena výmluvnými detaily. Už jsme zmínili, že v těch dnech bylo Hospodinovo slovo vzácné, prorocké vidění nebylo časté. Dalším výstižným prvkem je ležící kněz Élí, jehož oči začínají pohasínat, takže nevidí. Ten, který měl v Izraeli plnit funkci vidoucího, toho, kdo má mít nějakou vizi, podle níž vede ostatní, leží, nic nevidí a vlastně už nemívá ani žádná prorocká vidění. Sám se už dávno nemodlí, a když viděl kdysi modlit se Samuelovu matku, tak to vůbec nechápal a myslel si, že je opilá. Vyhořelý, vyhaslý kněz bez víry.

Naštěstí ještě není všem dnům konec. Ještě tu zbývá jiskřička naděje. Ještě Boží kahan zcela nezhasl. Ještě je tu mládenec Samuel, který leží v blízkosti Boží schránky. Ale ani jako Boží služebník nemá paradoxně s Hospodinem dosud žádnou zkušenost. Je to věru zvláštní obraz. Má to být služba v Hospodinově svatyni, ale vypadá to tam spíš jako noclehárna. Sice jich tam nespí deset jako v případě družiček v Ježíšově podobenství, ale i tady je to půl na půl. Jeden nic nevidí ani neslyší, zatímco druhý vidí i slyší. Ale nerozumí tomu. Samuel nejen že dosud nemá žádnou zkušenost s Hospodinem, ale nemá ani zkušenost s nikým, kdo by mu mohl o takovém setkání s Hospodinem vydat svědectví. Vlastně vůbec neočekává, že by někdy mohlo k nějakému promluvení, k nějakému kontaktu ze strany Hospodina dojít. A tak, když k tomu skutečně dojde, ani ho nenapadne jiné vysvětlení než to, že na něj promluvil kněz Élí. Pochopitelně. Zpravidla jen lidé, kteří trpí nějakou duševní poruchou, mají hned po ruce prvoplánové vysvětlení, že s nimi mluví Bůh. Samuel nikoliv. V tom je nám blízký a rozumíme mu. Přesto, i když on sám to zatím neví, tak se s Bohem setkal. Byl to však Bůh, kdo jej kontaktoval jako první.

Nevíme, jak Hospodinovo oslovení vypadalo v praxi. Z textu je však zřejmé, že Samuel ho nepokládá za nic nadpřirozeného. Z jeho pohledu se jednalo o běžnou životní situaci. Měl za to, že k němu prostě mluví kněz Élí. Nešlo to jednoduše rozpoznat, že zrovna teď promlouvá Hospodin. To je podle mě velmi realistický popis setkání člověka s Bohem. Znamená to, že člověk nemusí ihned poznat, že v jeho životě zasáhl a jedná Bůh.

Musí se teprve naučit rozpoznávat, jak k němu Bůh promlouvá. Musí se naučit, jak poznat Boží oslovení. Naučit se znát Boží hlas.

To není žádná velká mystika. Ježíš to přirovnává spíše k základnímu živočišnému instinktu. Říká: „Pastýř ovcí volá své ovce jménem a ovce jdou za ním, protože znají jeho hlas. Za cizím však nepůjdou, ale utečou od něho, protože hlas cizích neznají. Moje ovce prostě slyší můj hlas.“ Podobný význam má jiné Ježíšovo přirovnání, které namísto naslouchání mluví o jakémsi vizuálním přiblížení se k Bohu. „Kdo činí pravdu, přichází ke světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu“ říká Ježíš. Vidíme, že vnímání Boží přítomnosti vychází podle toho spíše z jakéhosi naladění na „stejnou vlnovou délku“, na niž si s Bohem jakoby rozumíme.

No jo, ale co ale lidé, o kterých nelze říci, že by byli naladěni na stejnou Boží notu? Jako třeba horlivý pronásledovatel křesťanů Saul. I on přece uslyšel Boží hlas a byl oslepen Božím světlem, ačkoliv Krista nesnášel. Jak to, že ho Bůh dokázal oslovit? Inu, koneckonců, proč by to Bůh nedokázal, když je to Bůh! Ale možná je to také proto, zůstaneme-li u Ježíšova obrazu oveček, že dobrý pastýř aktivně vyhledává právě ty ztracené a oslovuje je třeba až na dně propasti, kdy už si se životem nevědí rady. Ale zázrak to je v každém případě a rozhodně nejde o běžnou zkušenost. Ani Saul, budoucí apoštol Pavel, si neuměl hned všechno srovnat v hlavě a potřeboval nějaký čas, aby se s Božím zastavením ve svém životě vyrovnal. Tak jako mládenec Samuel teprve na potřeči pochopil, s kým má tu čest a o co se tu jedná.

Co také mají Saul i Samuel společné je nečekanost, s jakou je Bůh oslovil a doslova překvapil. Všimněte si, že v tomto kázání nejde o morální apel, abychom byli vždy připraveni naslouchat Bohu, ale spíše o potěšení, že i když to nečekáme, Bůh si nás přesto najde.

Dost často je to totiž tak, že naše nepřiměřené očekávání na Boží promluvení nám Boží hlas spíše zatemní. Vzpomeňte na Eliáše. „Veliký a silný vítr rozervávající hory a tříštící skály, ale Hospodin v tom větru nebyl. Po větru zemětřesení, ale Hospodin v tom zemětřesení nebyl. Po zemětřesení oheň, ale Hospodin ani v tom ohni nebyl. Po ohni hlas tichý, jemný.“ Nebo vzpomeňte na syrského Námana. Jaké ten měl představy o prorocké službě a Božím působení: „Hle, říkal jsem si: »Zajisté ke mně vyjde, postaví se a bude vzývat jméno Hospodina, svého Boha, bude mávat rukou směrem k posvátnému místu, a tak mě zbaví malomocenství.« Ale Bůh s ním jednal úplně jinak. Anebo si vzpomeňte na nedávné kázání o tom, že se s Božím Synem nečekaně setkáváme v lidech hladových, pocestných, nahých, nemocných a vězňených. Vzpomeňte na Marii, svědkyni Vzkříšeného, která si však myslí, že vidí zahradníka. Stejně tak mládeneček Samuel si myslí, že s ním mluví kněz Élí. Budiž. Kolikrát už jsme si i my mysleli, že jsme mluvili s přítelem, že jsme četli nějakou dobrou knihu, že jsme viděli zajímavý obraz, nebo že nás jen tak něco napadlo. A skutečně to nemusí být nic víc, než jen to. Hledáme-li v tom něco víc, měly by nás brzdit střízlivé pochybnosti. Nic to nebylo, jdi si zase lehnout. Kněz Élí sice ve svatyni pospává, Samuela ale velmi střízlivě uzemňuje: „Nevolal jsem tě, lehni si zase.“ Teprve po neodbytnosti Božího volání se Élí rozpomene i na možnost, že by se opravdu Samuelovi mohl ozvat Hospodin. A poradí mu, jak se zachovat. „Jdi si lehnout; jestliže tě zavolá, řekneš: Mluv, Hospodine, tvůj služebník slyší.“ Nic víc Samuel dělat nemusí. Nemusí Hospodinovo slovo znovu přivolávat, nemusí si uměle navozovat stav, v němž by byl pro Hospodina lépe oslovitelný. Jenom trpělivě vyčká, přijde-li Hospodin opět, nechá jej mluvit a sám bude naslouchat. A Hospodin přišel, stanul a zavolal jako předtím: "Samueli, Samueli!" Samuel odpověděl: "Mluv, tvůj služebník slyší."

Bratři a sestry, v těchto adventních dnech se zamýšlíme nad různými aspekty Božího přicházení. To dnešní zamyšlení nás má ujistit, že Hospodin opravdu přichází. Ne vždy to poznáme na první poslech. Zpravidla ani nepočítáme s tím, že by Hospodin z ničeho nic přišel a promluvil. Všudypřítomný vánoční náboženský balast může snadno otupit naše smysly či dokonce nás odradit od naslouchání skutečnému Božímu hlasu. Ale já spoléhám na to, že Bůh se tak snadno ani našimi obehnanými koledami odradit nedá. A že přijde znovu. Takže se kvůli vánočnímu humbuku moc nevzrušuji a klidně si jdu zase lehnout. Spoléhám, že Bůh si mě tak jako tak najde. A já budu moci říct: „Mluv, Hospodine, tvůj služebník slyší. A Hospodin přišel...“

Modlitba: *Pane, ty k nám můžeš promluvit, kdy chceš a jak chceš. Jen prosíme, dej, abychom nebyli k tvému slovu neteční. Nauč nás, že si máme uchovat svobodu svého křesťanského vyznání víry i tam, kde ostatní od tebe dávno odpadli. Amen.*

Přímlovná modlitba: *Pane náš, děkujeme za tvé slovo, za svědectví Písma svatého, za evangelium, za kázání slova Božího. Dej, ať získáváme moudrost srdce a posilu víry na cestě života. Prosíme, dej, ať se s tebou nemíjíme a ať se ti nevyhýbáme. Přímlováme se za všechny kazatele evangelia, za duchovní pastýře, za ty, kdo stojí v čele nebo vedou druhé. Prosíme, aby dobře znali tvůj hlas, aby se nechali vést tebou a poslouchali více tebe než lidi. Prosíme, povolávej si nové služebníky a služebnice, kteří by věrně konali kazatelskou službu v církvi. Prosíme, povolávej ke službě presbytery, katechety, lektory a další různé obdarované lidi, jak potřebuješ. Prosíme tě, dej, ať se jako tvá církev řídíme tvými vůlí a tvými nařizeními a řády. Prosíme, dej, ať se i mezi námi na zemi děje tvá vůle, jakou máš v nebi. Amen.*